

Sygn.akt III AUa 600/14, III AUz 36/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2015r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 marca 2015 r. w B.

sprawy z odwołania T. K.

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji i zażalenia T. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 października 2013 r. sygn. akt V U 2007/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) i poprzedzające go decyzje z dnia: 28 kwietnia 2009 r. , 30 grudnia 2009 r. i 15 lutego 2010 r. - w ten sposób, że ustala miesięczną wysokość renty T. K. od dnia 1 kwietnia 2009r. na kwotę 783,47 złotych, a od 1 grudnia 2009r. na kwotę 788,45 złotych, przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty w wysokości 51,61 % i podstawy wymiaru w kwocie 1.330,64 zł;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. oddala zażalenie w zakresie punktu II (drugiego) zaskarżonego wyroku;

IV. znosi wzajemnie koszty procesy za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 600/14 ; III AUz 36/15

UZASADNIENIE

T. K. złożył odwołanie od decyzji (...) Oddział w B. z dnia 04 marca 2009 roku, 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku, 15 lutego 2010 roku i 23 maja 2011 roku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział w B. wnosił o oddalenie odwołań odnośnie decyzji z dnia 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku i 15 lutego 2010 roku , w przypadku decyzji z 04 marca 2009 roku i 23 maja 2011 roku wnosił o ich odrzucenie z uwagi , jako że co do tych decyzji zapadły prawomocne wyroki Sądu Okręgowego

w Białymstoku oddalające odwołanie, odpowiednio w sprawie VU 925/09 (w niniejszej sprawie przed częściowym uchyleniem) i VU 832/11 (odrębna sprawa zakończona prawomocnie).

Sprawę niniejszą Sąd Okręgowy rozpoznawał już po raz trzeci. Za pierwszym razem Sąd Okręgowy (VU 925/09) wyrokiem z dnia 10 lipca 2009 r. oddalił odwołanie od decyzji z dnia 4 marca 2009 r. (pkt I wyroku) wydanej w przedmiocie doliczenie wnioskodawcy do podstawy wymiaru renty okresu prowadzenia działalności pozarolniczej, a w pozostałym zakresie odwołanie odrzucił (pkt II wyrok k.27) . Apelacji wnioskodawcy od tego wyroku Sąd Apelacyjny w Białymstoku nie uwzględnił i oddalił ją wyrokiem z dnia 2009 r. (III AUa 889/09 k.57), uchylił natomiast rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II. tego wyroku odrzucające odwołanie w pozostałej części przekazując w tym zakresie sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Kolejnym wyrokiem wydanym przez Sąd Okręgowy w Białymstoku w dniu 29 marca 2011 roku (k. 482) rozpoznając odwołanie T. K. od decyzji z 28 kwietnia 2009 roku i z 30 grudnia 2009 roku (nowa sygnatura sygn. akt VU 133/10) zmienił zaskarżone decyzje i do podstawy wymiaru świadczenia odwołującego się przyjął przeciętna podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne z okresu 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, tj. z lat 1972 - 1980 oraz 1984 - 1994 z ustaleniem wskaźnika podstawy wymiaru na 49,85%. W pozostałym zakresie oddalił odwołanie. Na skutek apelacji wnioskodawcy od tego wyroku Sąd Apelacyjny w Białymstoku w dniu 3 października 2012 r. uchylił go i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można było ustalić czy Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sprawy przy uwzględnieniu analizy wszystkich żądań odwołującego się i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko skarżącego T. K., że sentencja wyroku Sądu Okręgowego nie jest adekwatna do przedmiotu żądania, nie można określić zakresu powagi rzeczy osądzonej i zakresu zaskarżenia, gdyż Sąd nie wypowiedział się, które z decyzji wymienionych w uzasadnieniu (z 04 marca 2009 r., 28 kwietnia 2009 r., 30 grudnia 2009 r., 15 lutego 2010 r.) były przedmiotem sporu w sprawie, które zostały zmienione i w jakim zakresie, a w jakiej części odwołanie zostało oddalone. Sąd Okręgowy nie wyjaśnił w uzasadnieniu czy objął wyrokiem wszystkie roszczenia wnioskodawcy wynikające z treści zaskarżonych decyzji i jakich, jaką część roszczeń uznał, a jaką oddalił i z jakich powodów, czy i w jakim zakresie rozpoznał odwołanie od decyzji z 15 lutego 2010 roku. Z przytoczonych powodów Sąd II instancji nie mógł dokonać oceny prawnej zaskarżonego wyroku. Według zaleceń Sądu Apelacyjnego przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy powinien przesłuchać wnioskodawcę na okoliczność zakresu zaskarżonych decyzji wymienionych w apelacji, zobowiązując jednocześnie do złożenia wszelkich dowodów mających wpływ na wysokość wskaźnika podstawy wymiaru, następnie powinien rozważyć konieczność dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego sądowego w celu ustalenia tego wskaźnika w najkorzystniejszej wersji, wskazania lat przyjętych do jego wyliczenia, a następnie powinien w orzeczeniu końcowym wskazać zakres rozpoznania, decyzje podlegające kontroli, w jakiej części sąd uwzględnił, a jakiej oddalił odwołanie, wyczerpująco uzasadniając swoje stanowisko i treść rozstrzygnięcia.

Obecnie zaskarżonym wyrokiem z dnia 14 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku po ponownym rozpoznaniu sprawy :

- oddalił odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku i 15 lutego 2010 roku;
- odrzucił odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 04 marca 2009 roku i 23 maja 2011 roku;
- wniosek o ustalenie kapitału początkowego T. K. przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do rozpoznania.

Sąd Okręgowy ustalił, iż decyzją z dnia 08 grudnia 1995 roku, wydaną w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Białymstoku z dnia 18 września 1995 roku, ZUS przyznał T. K. rentę inwalidzką II grupy. Decyzją z 23 lipca 1998 roku przyznano wnioskodawcy okresową rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 01 lipca 1998 roku przysługującą do 30 czerwca 1999 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru ustalono na 47,04%.

W decyzji z 08 czerwca 2000 roku ZUS przyznał T. K. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy na stałe od dnia 01 lipca 2000 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia nie uległ zmianie. Do chwili obecnej skarżący uprawniony jest do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Odwołanie od decyzji z 23 sierpnia 2010 roku o odmowie przyznania renty z tytułu całkowitej niezdolności zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 11 kwietnia 2012 roku (w sprawie VU 86/11). Decyzją z 4 marca 2009 roku organ rentowy przeliczył wnioskodawcy wysokość renty od 1 lutego 2009 roku. Do ogólnego stażu pracy, od którego zależy wysokość świadczenia doliczył okres prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od 01 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku, do ustalenia wysokości świadczenia uwzględnił 21 lat i 11 miesięcy okresów składkowych, 1 rok i 5 miesięcy okresów nieskładkowych. Wysokość świadczenia podniesiono do kwoty najniższej renty. Natomiast decyzją z dnia 28 kwietnia 2009 roku ZUS odmówił przeliczenia podstawy wymiaru renty w oparciu o przepis art. 111 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, bowiem wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyliczony z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z 20 lat sprzed roku zgłoszenia wniosku o rentę, z 10 lat z 20 lat sprzed roku zgłoszenia wniosku o przeliczenie renty oraz wyliczony w oparciu o wynagrodzenie z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu okazał się niższy od dotychczasowego, tj. 47,04% ustalonego decyzją z 11 grudnia 1997 roku, z lat 1989 - 1993.

Sąd Okręgowy w Białymstoku podkreślił, iż wyrokiem z 10 lipca 2009 roku (sygn. akt VU 925/09) oddalił odwołanie od decyzji z 04 marca 2009 roku, w pozostałej części dotyczącej decyzji z 28 kwietnia 2009 roku, odrzucił odwołanie. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 24 listopada 2009 roku (III AUa 889/09) oddalił apelację T. K. co do punktu I zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku, tj. w zakresie odwołania od decyzji z dnia 4 marca 2009 roku. Natomiast uchylił wyrok Sądu Okręgowego w punkcie II i odwołanie T. K. od decyzji z 28 kwietnia 2009 roku przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku. Sprawa dotycząca odwołania od decyzji ZUS z 28 kwietnia 2009 roku została zarejestrowana pod sygnaturą VU 133/10. T. K. złożył odwołanie od decyzji z 30 grudnia 2009 roku, którą odmówiono przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia w oparciu o art. 111 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, bowiem wyliczone ponownie wskaźniki wysokości podstawy wymiaru były niższe od dotychczasowego (47,04%). Powyższą decyzją ZUS nie uwzględnił do wyliczenia podstawy wymiaru wynagrodzenia miesięcznego wnioskodawcy za 1977 rok, za lata 1972 - 1976 na podstawie legitymacji ubezpieczeniowej, angaży i list płac. Sprawę dotyczącą odwołania od decyzji z 30 grudnia 2009 roku zarejestrowano pod sygnaturą VU 273/10. Na rozprawie w dniu 12 marca 2010 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku połączył sprawę VU 273/10 do wspólnego rozpoznania ze sprawą VU 133/10 i zakreślił w repertorium sprawę VU 273/10 jako załatwioną. Niewątpliwie decyzją z dnia 15 lutego 2010 roku organ rentowy dokonał przeliczenia wysokości świadczenia przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 47,29%, poczynając od 01 grudnia 2009 roku. Natomiast decyzją z dnia 23 maja 2011 roku ZUS, wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 29 marca 2011 roku, przeliczył od 01 kwietnia 2009 roku rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w oparciu o przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu i według wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 49,85%. Ustalił od 01 marca 2011 roku świadczenie po waloryzacji w okresie od 01 września 1996 roku do 01 marca 2011 roku. Doliczył zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, ZUS wskazał, że do podstawy wymiaru za 1994 roku zostały przyjęte kwoty zasiłku dla bezrobotnych. T. K. złożył odwołanie od decyzji z 23 maja 2011 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 27 września 2011 roku oddalił odwołanie (U 832 111. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 14 marca 2012 roku (III AUa 1613 11 i oddalił apelację T. K.. Orzeczenie Sądu Okręgowego w powyższej sprawie stało się prawomocne z dniem 14 marca 2012 roku. Kolejną decyzją z 24 maja 2011 roku ZUS przeliczył wysokość świadczenia od 01 marca 2011 roku, tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku o doliczenie stażu pracy, na podstawie art. 110 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru został wyliczony z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia (w części przypadających po przyznaniu prawa do renty), tj. z lat 1972-1980. 1984-1987, 1991-1994, 2008-2010. Wskaźnik ten wyniósł 53,55%. Do ustalenia podstawy wymiaru przyjęto nową kwotę bazową obowiązującą w dacie złożenia wniosku. Wnioskodawca nie składał odwołania od powyższej decyzji.

W obecnej sprawie T. K. wyjaśnił, że zaskarża decyzje ZUS z dnia 4 marca 2009 roku, 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku, 15 lutego 2010 roku i z 23 maja 2011 roku. Wnosił o zmianę powyższych decyzji i przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia od 01 stycznia 1995 roku, tj. od przyznania prawa do renty inwalidzkiej II grupy. Zdaniem odwołującego się w decyzji z 4 marca 2009 roku należało przyjąć do przeliczenia wynagrodzenie za 2008 rok i wskaźnik za ten rok 59,24%. Natomiast w decyzji z 28 kwietnia 2009 roku i w decyzji z 23 maja 2011 roku należało przeliczyć podstawę wymiaru według wskaźnika wysokości podstawy wynoszącego 51,12% i kwotę bazową 1915,80 zł. Twierdził również, że jego zarobki z Przedsiębiorstwa (...) zostały ustalone nieprawidłowo i wnosił o przyjęcie do podstawy wymiaru przeciętnych miesięcznych zarobków z legitymacji ubezpieczeniowej w kwocie 3998 zł. We wszystkich decyzjach powinien zostać doliczony nowy okres składkowy, tj. 2008 i 2009 rok.

Sąd Okręgowy wskazał, iż w przypadku decyzji z dnia 4 marca 2009 roku jak i decyzji z dnia 23 maja 2011 roku nie można odwołań rozpoznać merytorycznie, bowiem były już one przedmiotem oceny Sądu Okręgowego w Białymstoku oraz Sądu Apelacyjnego w Białymstoku. Odwołania T. K. od obu decyzji zostały oddalone prawomocnymi wyrokami Sądów, co czyniło koniecznym odrzucenia odwołań od tych decyzji w pkt II sentencji wyroku na zasadzie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Przedmiot rozpoznania w obecnej sprawie mogły stanowić wyłącznie odwołania od decyzji z 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku i 15 lutego 2010 roku. Przy czym jeśli idzie o decyzję ZUS z 15 lutego 2010 roku jako odwołanie należało potraktować pismo T. K. złożone do ZUS w dniu 10 marca 2010 roku, z którego wynikało, że kwestionuje on ustalenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty oraz kwotę bazową (k:239 akt ZUS za lata 2009-2010). Sąd Okręgowy zaakcentował, iż decyzją z 23 maja 2011 roku ZUS wykonał wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 29 marca 2011 roku (w sprawie VU 133/10) i dokonał przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia przy uwzględnieniu przeciętnej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne z lat wskazanych w pkt 1 sentencji powyższego wyroku i przy uwzględnieniu określonego w nim wskaźnika wysokości podstawy wymiaru. Przeliczenia dokonano począwszy od 01 kwietnia 2009 roku. Decyzją ZUS z 23 maja 2011 roku dokonano przeliczenia świadczenia według ustaleń zawartych w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 marca 2011 roku, decyzja ta jest prawomocna i nie może podlegać ponownej kontroli w niniejszym postępowaniu. Niewątpliwie jest jednak, iż ustalenia zawarte w pkt 1 wyroku z dnia 29 marca 2011 roku jak też w decyzji wykonawczej ZUS z 23 maja 2011 roku zostały dokonane w oparciu o opinię biegłego sądowego z zakresu księgowości. Natomiast kwestie podnoszone w pismach procesowych przez wnioskodawcę z dnia 21 kwietnia 2013 roku, 27 kwietnia 2013 roku, 01 października 2013 roku, 7 października 2013 roku oraz w wyjaśnieniach złożonych na rozprawie stanowią w istocie ponownie te same co wcześniej zastrzeżenia do opinii biegłego oraz dotyczą tych samych okoliczności jakie wskazywał on we wcześniejszych pismach procesowych i w wyjaśnieniach. Wnioskodawca nie wskazuje również żadnych nowych dowodów, jakich by wcześniej nie składał, mogących mieć wpływ na ponowne przeliczenie świadczenia w stosunku do decyzji z 23 maja 2011 roku na zasadzie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS. Dotyczy to zarówno ustalenia wynagrodzenia z Przedsiębiorstwa (...), ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, kwoty bazowej według opinii biegłego jak i doliczenia lat 2008 - 2009 jako okresów składkowych oraz przeliczenia świadczenia od 01 stycznia 1995 roku. Ponadto należy wskazać, że wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej, paski wynagrodzeń z (...) i podstawy wymiaru składek z okresu prowadzenia działalności gospodarczej przez wnioskodawcę przedstawione przez ZUS były przedmiotem oceny przez biegłego i zostały uwzględnione w opinii. Po raz kolejny wnioskodawca domaga się też przeliczenia od 01 stycznia 1995 roku, a więc od wcześniejszej daty, niż określona w prawomocnej decyzji z 23 maja 2011 roku. Powyższe żądanie nie było uzasadnione z uwagi na treść art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach świadczenie przeliczono od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek na podstawie którego wydano decyzję z 28 kwietnia 2009 roku. Wnioskodawca w tym czasie uprawniony był i jest nadal do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy nie widział możliwości przeliczenia renty wnioskodawcy na podstawie art. 111 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z uwagi na to, że ponowne obliczenie wysokości świadczenia jest uzależnione od posiadania wyższego niż poprzednio wskaźnika wysokości podstawy wymiaru na zasadzie art. 111 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W zakresie decyzji z 15 marca 2011 roku (k:462- 465 tom III akt sprawy) i dołączonego zaświadczenia z 08 marca 2011 roku o prowadzeniu działalności gospodarczej i ubezpieczeniu z tego tytułu oraz okresach opłacania składek, w tym za okres od 01 stycznia 2008 roku do stycznia 2011 roku ZUS decyzją z dnia 24 maja 2011 roku przeliczył świadczenie przy uwzględnieniu

dotaddkowego stażu pracy, wskaźnika wysokości podstawy wymiaru - 53,55% wyliczonego z 20 lat, w tym między innymi z lat 2008 - 2010 oraz przy przyjęciu nowej kwoty bazowej. Przeliczenia dokonano od 01 marca 2011 roku, tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach. Decyzja ta jest prawomocna, bowiem nie złożono od niej odwołania.

Również odwołanie od decyzji ZUS z dnia 15 lutego 2010 roku nie było uzasadnione, ponieważ decyzją z 23 maja 2011 roku organ rentowy przeliczył świadczenie z wyższym wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru od wcześniejszej daty, niż to miało miejsce w decyzji z 15 lutego 2010 roku. Sąd Okręgowy podkreślił, że jak wynika z akt ubezpieczeniowych T. K., okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, okresy opłacania składek oraz podstawy wymiaru składek zostały ustalone prawomocnymi decyzjami.

W ustalonym stanie sprawy zdaniem Sądu Okręgowego brak było zatem również podstaw do uwzględnienia wniosków dowodowych skarżącego w tym wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości zmierzającej do ponownego obliczania wysokości renty w zaskarżonych decyzjach, bowiem przeliczenie świadczenia i objętego decyzjami z 28 kwietnia 2009 roku i z 30 grudnia 2009 roku oraz punktem I wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 marca 2011 roku zostało dokonane przez ZUS prawomocną decyzją z 23 maja 2011 roku. Wobec powyższego Sąd w zakresie wniosków dowodowych postanowił zgodnie z art. 217 § 3 k.p.c. Powyższy wywód Sądu Okręgowego skutkował oddaleniem odwołań na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Wniosek o ustalenie kapitału początkowego złożony w toku niniejszego procesu Sąd Okręgowy przekazał organowi rentowemu do rozpoznania zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

T. K. wywiódł apelację od powyższego wyroku i zarzucił Sądowi pierwszej instancji obrazę art. 233§1 k.p.c., 316 k.p.c., 328 §2 k.p.c., 329 k.p.c. i 382 k.p.c.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w punkcie pierwszym i wyjaśnienie spornych okoliczności sprawy zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 3 października 2012 r. wydanym w sprawie III AUa 521/12. Domagał się też zmiany punktu drugiego zaskarżonego wyroku i dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lub o uchylenie wyroku w tym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje

Przedmiotem postępowania odwoławczego może być tylko to, co było przedmiotem rozstrzygnięcia przez Sąd pierwszej instancji i zostało zaskarżone przez stronę. Tak rozumiany przedmiot postępowania wyznaczają decyzje organu rentowego z: 4 marca 2009 roku, 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku, 15 lutego 2010 roku i 23 maja 2011 roku - wyraźnie 2-krotnie wskazane w wyroku. Co do 3 z tych decyzji Sąd Okręgowy oddalił odwołania, natomiast co 2 odwołania odrzucił. Rozważania w sprawie wypada rozpocząć od decyzji, co do których odwołania zostały odrzucone w punkcie II-gim zaskarżonego wyroku, czyli od decyzji z dnia 4 marca 2009 r. i 23 maja 2011 r. Takie rozstrzygnięcie mimo zawarcia w wyroku jest w istocie postanowieniem, bowiem orzeczenia w pierwszej instancji nie rozstrzygające sprawy co do meritum zapadają w formie postanowienia (art. 354 k.p.c.) . O tym czy stronie służy zażalenie, czy apelacja decyduje materia rozstrzygnięcia a nie to, jaką formę rozstrzygnięcia nadał Sąd. Jeżeli zatem Sąd zawarł w wyroku nie tylko rozstrzygnięcie merytoryczne, lecz obok niego także rozstrzygnięcie formalne kwalifikujące się do wydania odrębnego postanowienia, to w tej części na taki punkt wyroku zawierającego postanowienie przysługuje zażalenie (por. np. uchwała SN z 3 lutego 2009 r. I PZP 5/08 ; OSNP 2009/11-12/132). Wyjąwszy rozstrzygnięcie o kosztach procesu, które też ma formę postanowienia i jest zawsze zawierane w orzeczeniu kończącym sprawę (z reguły w wyroku) praktyka zawierania w wyroku orzeczeń, których przedmiot wymaga wydania postanowienia nie do końca jest poprawna, jednakże z reguły nie prowadzi ona do niekorzystnych dla strony skutków, jeżeli sąd wydając takie orzeczenie właściwie pouczy stronę o tym, od którego punktu wyroku przysługuje apelacja, a od którego przysługuje zażalenie. Nie zmienia to jednak tego, iż środek odwoławczy wniesiony od materii, które powinna być rozstrzygnięcia postanowieniem nie jest apelacją lecz zażaleniem, bo jak to wcześniej uwypuklono materia rozstrzygnięcia decyduje o środku odwoławczym, a nie forma nadana rozstrzygnięciu przez Sąd. W konsekwencji

powyższego trzeba było uznać w niniejszej sprawie, iż apelacja wniesiona w zakresie punktu drugiego zaskarżonego wyroku jest w istocie zażaleniem, w związku z czym technicznie rzecz biorąc nadano sprawie również sygnaturę sprawy zażaleniowej (III AUz 36/15). W tej sytuacji Sąd Apelacyjny musiał też ocenić środek odwoławczy w zakresie punktu drugiego zaskarżonego wyroku jako zażalenie, co oznacza konieczność zbadania przez Sąd Apelacyjny zachowania wymogów formalnych przypisanych zażaleniu w szczególności zachowania terminu do jego wniesienia. Stosowanie do art. 394 § 2. k.p.c. termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie - od ogłoszenia postanowienia. Z akt sprawy wynika, iż w dniu 15 października 2012 r. pełnomocnik wnioskodawcy złożyła wniosek o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem, wyraźnie przy tym wskazując by uzasadnienie to dotyczyło wszystkich zaskarżonych decyzji (k.698). Wniosek ten Sąd Okręgowy wykonał dopiero w dniu 10 lutego 2014 r. (k.722), kiedy to w sekretariacie Sądu doręczono pełnomocnikowi wnioskodawcy odpis wyroku z uzasadnieniem. Apelację od tego wyroku strona złożyła w dniu 20 lutego 2014 r. (k.725), a zatem zachowała 2-tygodniowy termin do jej wniesienia. Odmienne jednak rzecz przedstawia się co do zażalenia zawartego w tej apelacji, bowiem w tym zakresie 7-dniowy termin do jego wniesienia nie został zachowany, bowiem upłynął on z dniem 17 lutego 2014 r. Rozważania wymagało zatem, czy możliwym było rozpoznanie wniesionego zażalenia czy też jako spóźnione należało go odrzucić. W tym zakresie zdaniem Sądu Apelacyjnego znaczenie ma pouczenie udzielone pełnomocnikowi wnioskodawcy (który nie jest fachowym pełnomocnikiem), z karty 723 wynika, iż pouczone go jedynie o możliwości wniesienia apelacji, co zdaniem Sądu Apelacyjnego z przyczyn wyżej wskazanych nie było w niniejszej sprawie wystarczające, skoro od punktu drugiego przysługiwało zażalenie. Niewystarczające pouczenie przesądza zdaniem Sądu Apelacyjnego o tym, iż zażalenie w zakresie punktu drugiego odrzucającego odwołania nie powinno być odrzucone, jeżeli wniesione je w terminie do wniesienia apelacji. W zakresie prezentowanego tu poglądu Sąd Apelacyjny nawiązuje do uchwały Sądu Najwyższego Izby Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 marca 1972 r. III CZP 27/71 OSNC 1973/1/1 zapadłej w zbliżonym stanie faktycznym, gdzie Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż w razie odrzucenia pozwu wyrokiem środek odwoławczy podlega rozpoznaniu jako zażalenie również wtedy, gdy skarżący nazwał go rewizją; nie może być jednak odrzucony z powodu niezachowania terminu przewidzianego w art. 394 § 2 k.p.c. Reasumując wniesione w zakresie punktu drugiego wyroku zażalenie podlegało rozpoznaniu merytorycznie, mimo wniesienia go po upływie terminu do jego wniesienia.

Przechodząc do rozpoznania zażalenia na odrzucenie odwołań trzeba zauważyć, iż podstawą odrzucenia odwołań od obu decyzji (z 4 marca 2009 r. i 23 maja 2011 r. było prawomocne ich wcześniejsze rozpoznanie). I tak w przypadku decyzji z dnia 4 marca 2009 r., której przedmiotem było przeliczenie renty z uwagi na zmianę stażu ubezpieczeniowego - odwołanie Sąd Okręgowy oddalił w niniejszej sprawie w pierwszym wydanym wyroku z dnia 10 lipca 2009 r. (k. 23 pkt pierwszy wyroku), a apelację od tego wyroku w tym zakresie oddalił Sąd Apelacyjny w dniu 24 listopada 2009 r. (k. 57 pkt pierwszy tego wyroku). W decyzji tej przeliczającej świadczenia od 1 lutego 2009 r. przyjęto wskaźnik wysokości podstawy renty w wysokości 47,04%.

W przypadku drugiej decyzji z dnia 23 maja 2011 r. - przedmiotem której było przeliczenie renty wnioskodawcy w następstwie wykonania prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 29 marca 2011 r. - odwołanie zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 27 września 2011 r. wydanym w sprawie VU 832/11 (k 43 tych akt), apelację od tego wyroku oddalono wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 14 marca 2012 r. (k.71). Przypomnieć wypada, iż w decyzji tej przyjęto wnioskodawcy do podstawy wymiaru renty wskaźnik wysokości podstawy jej wymiaru w wysokości 49,85 %, a przeliczenia dokonano od dnia 1 kwietnia 2009 r. (decyzja akt rentowe nie numerowane strony).

Mimo odmiennego (wąskiego) rozumienia w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakresu powagi rzeczy osądzonej nie jest przedmiotem kontrowersji to, że kolejne odwołanie tej samej decyzji nie może być przedmiotem merytorycznego rozpoznania i podlega odrzuceniu na zasadzie art. 199 § 1 pkt 2 k.p. w związku z art. 365 i 366 k.p.c. od decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2009 r. I UK 116/09 LEX nr 558573).

Wniesione zażalenie jako, że zachodziły przesłanki do odrzucenia obu odwołań z uwag na powagę rzeczy osądzonej (art. 199 §1 pkt 2 k.p.c.) nie jest zasadne i podlegało oddaleniu na zasadzie art. 385 k.p.c. w z. art. 397 §2 k.p.c.

Przedmiotem zatem postępowania merytorycznego w sprawie przed Sądem Apelacyjnym może być zatem apelacja wniesiona od punktu pierwszego wyroku, w którym to punkcie Sąd Okręgowy oddalił odwołania od 3 decyzji organu rentowego :

1) od decyzji z dnia 28 kwietnia 2009 r. mocą której odmówiono wnioskodawcy przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia w wyniku rozpoznania jego wniosku z 15 kwietnia 2009 r. z uwagi na to, że wskaźnik wyliczony na nowo okazał się niższy od dotychczasowego (47,04 %) ;

2) od decyzji z dnia 30 grudnia 2009 r. mocą której rozpoznano jego wniosek z dnia 13 listopada 2011 r. i również odmówiono przeliczenia renty wnioskodawcy z tego samego powodu (47,04%);

3) od decyzji z dnia 15 lutego 2010 r. mocą której przeliczono wnioskodawcy prawo o renty od dnia 1 grudnia 2009 r. z uwagi na zamianę stażu. Wyliczony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty wyniósł 47,29 %.

Analizując wyjątkowo obszerny materiał dowodowy zebrany w sprawie w odniesieniu do żądań wnioskodawcy w zakresie ustalenia szeroko rozumianej wysokości jego świadczenia - Sąd Apelacyjny odmiennie, niż Sąd Okręgowy uznał za celowe uwzględnienie wniosku o dopuszczenie dowodu opinii biegłego z zakresu rachunkowości. Dowód z opinii biegłego był wprawdzie dopuszczony w sprawie przez Sąd Okręgowy przy poprzednim rozpoznaniu sprawy (k 114), jednakże sporządzona opinia wydana w marcu 2010 r. (k. 125-129) była wielokrotnie uzupełniana (k. 150, 185-186, 347-349, 411-416, 447-452, 471,) a wydany w oparciu o nią poprzedni wyrok z dnia 29 marca 2011 r. (drugie w sprawie k. 482) został przez Sąd Apelacyjny w dniu 3 października 2012 r. uchylony. W tych okolicznościach oraz przy wzięciu pod uwagę upływu czasu (blisko 5 lat od złożenia wspomnianej opinii) Sąd Apelacyjny uznał co do zasady za uprawniony wniosek o dopuszczenie w sprawie nowej opinii biegłego z zakresu księgowości, przy czym zdaniem Sądu Apelacyjnego koniecznym było przyjęcia założenia, iż odwołania od decyzji z dnia 4 marca 2009 r. i 23 maja 2011 r. zostały prawomocnie rozstrzygnięte, a badanie dopuszczalności przeliczenia winno odnosić się do wniosków i pozostałych zaskarżonych 3 decyzji (z 28 kwietnia 2009 r., 30 grudnia 2009 r. i 15 lutego 2010 r.). Uwzględniając powyższe założenia Sąd Apelacyjny na rozprawie w dniu 8 października 2014r. dopuścić dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, zlecając mu w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego zbadanie możliwości przeliczenia renty wnioskodawcy (w razie potrzeby wariantowo, w szczególności co do zarobków osiągniętych w (...) Przedsiębiorstwie (...) w W.,) przy przyjęciu wspomnianych wyżej założeń co do prawomocności. W obszernej , rzeczowej i wnikliwej opinii (k. 969-1044) biegła H. G. przeanalizowała materiał dowodowy w sprawie sporządzając opinię w dwóch wariantach, z których każdy sporządzony został w 2 wersjach - pozostawiając do uznania Sądu wybór odpowiedniej wersji i wariantu. Podział na warianty wynikał z dwojakiej możliwości ustalenia wynagrodzenia wnioskodawcy za ostatnie trzy miesiące roku 1977. W wariantcie I – do wyliczeń w ostatnich trzech miesiącach zatrudnienia w 1977 roku przyjęto wynagrodzenia odwołującego się wynikające z angaży i normatywnego czasu pracy , natomiast w wariantcie II – do wyliczeń w ostatnich trzech miesiącach zatrudnienia w 1977 roku przyjęto wynagrodzenia odwołującego się wskazane w legitymacji ubezpieczeniowej. Z kolei podział na wersje dotyczył możliwości uwzględnienia do podstawy wymiaru za 1994 rok kwot wypłaconego zasiłku dla bezrobotnych. W wersji I – do ustalenia wskaźnika wysokości i podstawy wymiaru na dzień wydania zaskarżonych decyzji z dnia 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku, 15 lutego 2010 roku nie przyjęto kwot zasiłku dla bezrobotnych, albowiem informacja o wysokości podstawy została dostarczona w 2011 roku, natomiast w wersji drugiej II – do ustalenia wskaźnika wysokości i podstawy wymiaru na dzień wydania zaskarżonych decyzji z dnia 28 kwietnia 2009 roku, 30 grudnia 2009 roku, 15 lutego 2010 roku przyjęto kwotę zasiłku dla bezrobotnych w wysokości 6.001.000,00 złotych.

Na rozprawie w dniu 26 marca 2015 r. bezpośrednio poprzedzającej zamknięcie rozprawy stanowiska stron w zakresie przyjęcia proponowanego przez biegłą wariantu i wersji opinii były w istocie zgodne. Organ rentowy pozostawił bowiem do uznania Sądu wybór wariantu i wersji, akceptując zatem każdy z nich, natomiast wnioskodawca wnosil

o przyjęcie wariantu 2 w wersji 2 (najkorzystniejszego dla niego). Wniosek ten został też poparty przez Prokuratora Apelacyjnego, który zgłosił udział w sprawie na etapie postępowania apelacyjnego (k.97v i k.1049) .

Sąd Apelacyjny oddalił wnioski dowodowe wnioskodawcy zmierzające do uzupełnienia opinii na zasadzie art. 217 § 3 k.p.c. uznając, iż opinia biegłej G. nie zawiera ani wad, ani nieścisłości wymagającej uzupełnienia, a jej rzeczość była jak się zdaje przez strony przyznawana. Opinię tę sporządzono zgodnie z treścią postanowienia dowodowego nakazującego jak wyżej wspomniano przyjęcie założeń, co do prawomocnego zakończenia postępowań w zakresie decyzji z dnia 4 marca 2009 r. i 23 maja 2011 r.- stąd wniosek o uzupełnienie opinii (k. 1046) zmierzający do przeliczenia świadczenia w zakresie postępowania toczącego się z odwołań od tych decyzji nie zasługiwał na uwzględnienie. Podobne żądania zawierało pismo procesowe złożone na rozprawie w dniu 26 marca (k.1048) z dokumentami , które również nie mogą uzasadniać uzupełnienia opinii w zakresie dotyczącym zakończonych postępowań z 2 decyzji prawomocnych (z dnia 4 marca 2009 r. i 23 maja 2011 r.). Przypomnieć wypada, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, potrzeba uzupełnienia opinii nie zachodzi , jeżeli wydana opinia jest wystarczająca do rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok SN z dnia 17 stycznia 2012 r. I UK 195/11).

Analizując sporządzone przez biegłą warianty i ich wersje trzeba zauważyć, iż w każdym wariantcie i wersji wskaźniki wysokości podstawy wymiaru jest wyższy (wynoszą one od 50,62 % do 51,61 %) od wskaźników wyliczonych przez organ rentowy w decyzjach z dnia 28 kwietnia 2009 r. , 30 grudnia 2009 r. i 15 lutego 2010 r. , które wynosiły od 47,04% do 47,29 %, co oznacza dopuszczalność przeliczenia świadczenia w świetle art. 111 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z zm.). Wybierając ostatecznie najkorzystniejszy dla wnioskodawcy wariant II wersji II Sąd Apelacyjny miał na względzie okoliczność, iż organ rentowy pozostawił do uznania Sądu wybór wariantu i wersji , a wariant ten poparł również Prokurator Apelacyjny biorący udział w sprawie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego na przeszkodzie przyjęciu przedmiotowego wariantu nie stała też zasada swobodnej oceny dowodów wyrażona w art. 233 §1 k.p.c., bowiem założenia tego wariantu są uprawnione i zgodne z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego. Wariant ten przyjmuje przecież do wyliczeń w ostatnich trzech miesiącach zatrudnienia w 1977 roku wynagrodzenia odwołującego się wskazane w legitymacji ubezpieczeniowej, a zatem przyjmuje za podstawę wynagrodzenia za ten okres dowód z dokumentu prywatnego , a strony wnosząc o ten wariant nie kwestionuje treści tego dokumentu (art. 245 i 253 k.p.c.). Co się tyczy natomiast przyjętej wersji drugiej tego wariantu, to prawdą jest, iż informacja o zasiłku dla bezrobotnych została dostarczona po dacie wydania zaskarżonych decyzji, tym niemniej skoro postępowanie z tych decyzji się nie zakończyło, to informacje o wysokości zasiłku Sąd Apelacyjny władny jest uwzględnić na podstawie art. 316 §1 k.p.c. mającego ograniczone zastosowanie również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Można też w pewnym zakresie przyjąć, iż przeprowadzenie przez organ bardziej wnikliwego postępowania przed wydaniem zaskarżonych decyzji umożliwiłoby wnioskodawcy wcześniejszej złożenie zaświadczenia o wysokości zasiłku dla bezrobotnych. O samym fakcie pozostawania bez pracy organ rentowy wiedział skoro we kwestionariuszu z dnia 19 lipca 1998 r. dołączonym do wniosku o rentę wnioskodawcy wykazał okres od 28.09.1994r. do 28.09.1995r. i Rejonowy Urząd Pracy. (k. 3 akt rentowych o rentę) . W tych okolicznościach przyjęcie wersji drugiej jest uzasadnione.

Dalej idące żądania wnioskodawcy dotyczące przeliczenia świadczenia praktycznie od momentu jego przyznania nie mogły być w toku niniejszego postępowania uwzględnione, co jasno już wyjaśnił skarżącemu Sąd Okręgowy nawiązując do treści art. 129 ust. 1. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W myśl tego przepisu świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Odnosząc ten przepis do wniosków, które skutkowały wydaniem 3 zaskarżonych decyzji tu analizowanych - najwcześniejszy wniosek złożony został w dniu 15 kwietnia 2009 r., a jego rozpoznanie nastąpiło decyzją z dnia 28 kwietnia 2009 r. Najwcześniejszą zatem datą od jakiej w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny mógł dokonać przeliczenia świadczenia jest dzień 1 kwietnia 2009 r. , a zatem tak jak przyjęła biegła i ostatecznie Sąd Apelacyjny.

W tym stanie rzeczy na zasadzie art. 386 §1 k.p.c. dokonano stosownej zmiany zaskarżonego wyroku, a w pozostałym zakresie apelację wnioskodawcy oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono na zasadzie art. 100 k.p.c. uznając ,iż apelację uwzględniono jedynie częściowo, oraz na podstawie art. 106 k.p.c. stosownie do którego udział prokuratora w sprawie nie uzasadnia zasądzenia zwrotu kosztów od lub na rzecz Skarbu Państwa.